

ViS - Vård i samverkan

Kommun(er): Samtliga
Region Uppsala: Samtliga hälso-och sjukvårdsförvaltningar

Fastställt av: TL HSVO genom Redaktionsrådet ViS

Datum: rev 2023-06-15

Medicintekniska produkter i samverkan samt den kommunala primärvårdens basförråd

Innehåll

Bakgrund.....	3
Syfte	3
Termer och begrepp.....	3
Omfattning	4
Ansvar	4
Vårdgivare.....	4
Kommunerna i Uppsala län.....	4
Region Uppsala	4
Specialiserad vård.....	4
Regional primärvård	4
Medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS.....	5
Hälso- och sjukvårdspersonal	5
Genomförande.....	5
Material som den regionala primärvården ordinerar	5
Material som den specialiserade vården ordinerar	5
Kommunalt basförråd	6
Provtagningsmaterial och stickande och skärande avfall.....	6
Utskrivning från slutenvård	6
Avvikelsehantering.....	6
Referenser	6
Versionshistorik	7
Bilaga 1 Basförråd	8
Bilaga 2 Sårkort med rekommenderade sårprodukter i Region Uppsala.....	9
Bilaga 3 Indikation, beställning och underhåll av nutritionspump, rutin	9

Bilaga 4 Ansvar vid utredning av inkontinens, blås- och tarmdysfunktion och förskrivning av inkontinenshjälpmedel.....	10
--	----

Bakgrund

Riktlinjen beskriver Region Uppsala och kommunerna i Uppsala läns respektive ansvar samt vårdgivares specifika ansvar för medicintekniska produkter och förbrukningsmaterial avseende den vård och behandling som ges inom ramen för kommunal primärvård.

Ädel-överenskommelsen reglerar ansvarsfördelningen mellan Region Uppsala och kommunerna avseende hemsjukvård i ordinärt boende¹.

Syfte

Riktlinjen tydliggör respektive huvudmans ansvar för att ordinera/förskriva, tillhandahålla och följa upp de medicintekniska produkter som förskrivs till patient samt det material som kan tillhandahållas från kommunala basförråd (bilaga 1).

Termer och begrepp

Beskrivningarna är hämtade från [Socialstyrelsens termbank](#) om inte annat anges.

Huvudman - myndighet eller organisation som juridiskt och ekonomiskt har ansvaret för viss verksamhet.

Vårdgivare - statlig myndighet, region, kommun, annan juridisk person eller enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvårdsverksamhet.

Specialiserad vård – hälso- och sjukvårdsverksamhet som kräver mer specialiserade åtgärder än vad som kan ges i primärvård.

Hemsjukvård - hälso- och sjukvård när den ges i patients bostad eller motsvarande och som är sammanhängande över tiden

Primärvård – Med regional och kommunal primärvård avses i denna riktlinje en vårdnivå. Kommuner och regioner har ett delat ansvar som huvudmän för primärvården. Från och med den 1 juli 2021 har primärvården en ny definition. Den nya definitionen innebär att primärvården ska svara för behovet av medicinsk bedömning och behandling, omvårdnad, förebyggande arbete och rehabilitering som inte kräver särskilda medicinska eller tekniska resurser eller annan särskild kompetens. [Ny definition primärvården - Kunskapsguiden](#)

TLV - Tandvårds- och Läkemedelsförmånsverket. Statlig myndighet som har till uppgift att besluta om pris och subventioner av läkemedel och förbrukningsartiklar samt reglerna för det statliga tandvårdsstödet. De ansvarar också för apotekens handelsmarginal och regler för utbyte av läkemedel samt bedriver tillsyn.

Medicinteknisk produkt - produkt som används för att påvisa, förebygga, övervaka, behandla eller lindra en sjukdom, påvisa, övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller en funktionsnedsättning, undersöka, ändra eller ersätta anatomi eller en fysiologisk process eller kontrollera befruktning

¹Beskrivs i [Läkarmedverkan i kommunal hemsjukvård i Uppsala län](#)

Omfattning

Riktlinjen gäller för samtliga vårdgivare som på uppdrag av kommunerna i Uppsala län eller Region Uppsala utför hälso- och sjukvård. Riktlinjen omfattar inte personligt förskrivna hjälpmedel² eller den skyddsutrustning som åvilar arbetsgivaren enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter³ I detta arbetsgivaransvar ingår exempelvis att tillhandahålla sticksäkra produkter.

Ansvar

När flera vårdgivare är delaktiga i patientens vård och behandling ska fördelningen av medicinskt ansvar säkerställas genom en samordnad planering och dokumenteras enligt rutin.⁴

Vårdgivare

Enligt HSLF-FS 2021:52 ska det av varje vårdgivares ledningssystem framgå hur ansvaret fördelats avseende hantering av medicintekniska produkter och finnas fastställda rutiner för:

- att det genom rutiner säkerställs att verksamheten organiseras på ett sätt som möjliggör en säker användning och hantering av medicintekniska produkter
- förskrivning, utlämnande och tillförande av en medicinteknisk produkt till en patient och att denna utprovas så att produkten motsvarar patientens behov
- att det görs en bedömning av om hälso- och sjukvårdspersonalens och annan berörd personals utbildningar är adekvata mot bakgrund av den kompetens som krävs för att vara utbildningsansvarig samt förskriva och lämna ut medicintekniska produkter till patienter.

Kommunerna i Uppsala län

Kommunala vårdgivare ska säkerställa att den personal som utför hälso- och sjukvårdsinsatser har tillgång till material för att kunna ordinera eller utföra av läkare ordinerad behandling. För att tillgodose säker och jämlik vård finns förteckning av vad ett basförråd ska innehålla i bilaga 1. Förtydligande om ansvar avseende sårprodukter se bilaga 2

Region Uppsala

Region Uppsala har ansvar för det förbrukningsmaterial och den medicinteknisk apparatur, inklusive tillbehör och service, som inte ingår i det kommunala basförrådet. [Medicinsk teknik och fysik \(MTF\)](#), Akademiska sjukhuset, hanterar den medicintekniska apparatur som patienten ska ha i sitt hem för vård och behandling. Förutom kontroll och reparation av apparater så undervisar de vårdpersonal i hur apparaterna ska användas, utreder när en apparat inte fungerar som den ska och deltar vid inköp av ny utrustning.

Specialiserad vård

Den specialiserade vården ansvarar för att ordinera och initialt tillhandahålla medicintekniska produkter vid den enhet som har det medicinska behandlingsansvaret. Efter samordnad planering kan dessa vid behov beställas av patientens vårdcentral för sammanhållen materialtillgång.

Regional primärvård

Vårdcentralerna ansvarar för att ordinera och tillhandahålla material för sårbehandling som ordinerats utöver det kommunala basutbudet för sårprodukter (bilaga 2). Sådant material som inte ingår i kommunens basförråd beställs av den vårdcentral där patienten är listad och levereras i första hand till patientens bostad.

² Hjälpmedel som förskrivs för förflyttning och stöd i dagliga aktiviteter

³ [Mikrobiologiska arbetsmiljörisiker– smitta, toxinpåverkan, överkänslighet, AFS 2012:7](#)

⁴ [Fördelning av medicinskt ansvar och planering av vårdåtgärder](#)

Medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS

MAS⁵ ansvarar för att det finns rutiner så att patienterna får en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet inom kommunens ansvarsområde samt erhåller den vård och behandling som en läkare ordinerat.

Hälso- och sjukvårdspersonal

Hälso- och sjukvårdspersonalens arbete regleras av ett antal författningar vilket bl.a. innebär att omvårdnad och ordinationer ska genomföras evidensbaserat. Det åvilar den legitimerade personalen att göra riskanalyser och ta del av tillgänglig evidens/beprövat arbetssätt i bland annat vårdprogram, medicinska riktlinjer/rutiner och vårdhandboken. www.vardhandboken.se

Enligt HSLF-FS 2021:52 ska den hälso- och sjukvårdspersonal som använder och hanterar medicintekniska produkter och till dessa anslutna informationssystem, ha kunskap om:

- produkternas funktion,
- riskerna vid användningen av produkterna på patienter,
- hanteringen av produkterna,
- vilka åtgärder som behöver vidtas för att begränsa en vårdskadas omfattning, när en negativ händelse har inträffat.

Hälso- och sjukvårdspersonal som förskriver medicintekniska produkter utgår från fastställd förskrivningsprocess⁶.

Genomförande

Visst material ingår i högkostnadsskyddet och kan av profession med specifik kompetens förskrivas individuellt till patient som exempelvis stomi- och diabetesmaterial. Endast material som är subventionerat och ingår i högkostnadsskyddet kan förskrivas på hjälpmedelskort.

Se www.tlv.se

Material som den regionala primärvården ordinerar

Det material som inte ingår i kommunens basförråd beställs av den vårdcentral där patienten är listad och levereras i första hand till patientens bostad. För patienter vid korttidsplats kan materialet hanteras av den vårdcentral där läkare som har ansvar för platserna finns.

En patient kan ordinerar behandlingar som innebär att hen erhåller specialförband från primärvården och basmaterial från kommunens förråd samtidigt. Behov av inkontinenshjälpmedel utreds och förskrivs enligt gällande ansvarsfördelning i Uppsala län (Bilaga 4)⁷.

Material som den specialiserade vården ordinerar

Exempel på material som vanligen omfattas återfinns i [Fördelning av medicinskt ansvar och planering av vårdåtgärder](#). Åtgärderna ska föregås av en riskbedömning och en samordnad planering med ansvarsfördelning, enligt bilaga/blankett som finns i den rutinen⁸. Av dokumentationen ska det framgå vem som ansvarar för ordination, beställning av material samt hur och var materialet ska levereras.

Behandlingsansvarig specialist ordinerar och beställer medicintekniska produkter. Beställning dokumenteras i patientens journal. Hanteringen av produkterna ska följa Medicinsk tekniks instruktioner

⁵ Enligt 11 kap. 4 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)

⁶ Socialstyrelsens anvisning

⁷ [Ansvarsfördelning vid förskrivning av inkontinenshjälpmedel/urologiskt material mellan Landstinget och kommunerna i Uppsala län](#)

⁸ Blankett [Fördelning av medicinskt ansvar och planering av vårdåtgärder](#) (finns även i Cosmic blankettbibliotek)

för underhåll och uppföljning. Nutritionspumpar som förskrivs tillhandahålls av Medicinsk teknik (bilaga 3).

Kommunalt basförråd

I kommunens basförråd (bilaga 1) ingår material och produkter som hälso- och sjukvårdspersonalen behöver för klinisk bedömning och behandling avseende de patienter de har ansvar för. Omfattningen av ansvar för klinisk bedömning och behandling utgår från den legitimerade personalens kompetens. Varje enhet ansvarar för att det av ledningssystemet framgår hur och i vilken omfattning basförrådets medicintekniska apparatur skall kalibreras eller erhålla service.

Provtagningsmaterial och stickande och skärande avfall

Provtagningsmaterial (sticksäkra produkter) och avfallskärl för stickande och skärande riskavfall kan hämtas vid vårdcentral där överenskommelse upprättats. Avfallskärl återlämnas för destruktions till den vårdcentral där kärlet hämtats ut. Endast provtagningsavfall samt stickande och skärande avfall som uppkommit efter läkemedelshantering enligt generella direktiv⁹ får läggas i detta kärl. För enskild patient kan apoteken tillhandahålla kärl för kanyler och lancetter. Läkemedelsavfall ska hanteras enligt apotekens anvisning och får inte kastas i kärl för stickande och skärande avfall.

Utskrivning från slutenvård

Om patienten vid utskrivning från sjukhus har behov av medicintekniska produkter, ska material skickas med patienten så att beställning och leverans hinner ordnas för fortsatt behandling. Det ska framgå av utskrivningsplaneringen hur det initiala behovet av förbrukningsmaterial säkerställts eftersom leverans kan dröja upp till två veckor. Då teknisk apparatur ska medfölja patient involveras MTF inför utskrivning.

Avvikelsehantering

Avvikelse i samverkan hanteras enligt [Avvikelsehantering avseende vård i samverkan](#). Kraven för rapportering av medicintekniska produkter anges i HSLF-FS 2021:52. Varje vårdgivare har inom ramen för sitt ledningssystem en avvikelsehantering och anmälan sker till tillverkaren och Läkemedelsverket (gäller det som inte är egentillverkat). För de avvikelser som rör produkter som Region Uppsala ansvarar för skickas meddelande till MTF som anmäler händelsen till tillverkaren och Läkemedelsverket.

Referenser

[Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30](#)

[Hälso- och sjukvårdsförordning \(2017:80\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården HSLF-FS 2021:52](#)

[Mikrobiologiska arbetsmiljörisiker– smitta, toxinpåverkan, överkänslighet, AFS 2012:7](#)

[Smitta 2018:4](#)

[HSLF-FS 2021:52 Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården](#)

Vårdhandboken, www.vardhandboken.se

⁹ [Hantering av läkemedel inom kommunal hälso- och sjukvård](#)

Versionshistorik

2017-03-30. Riktlinjen ersätter riktlinjen Medicinska arbetsuppgifter och basutrustning i kommunal hemsjukvård. Dokumentet har redaktionellt anpassats till Region Uppsala samt förtydligats gällande beställningsrutiner. Informationen som tidigare låg i Bilaga 2 har införts i löpande text.

NY Bilaga 2: Sårkort med rekommenderade sårprodukter i Region Uppsala

NY Bilaga 3: Indikation, beställning och underhåll av nutrivionspump, rutin (framtagen av SärNär-gruppen under ledning av Karin Blom Malmberg)

2018-01-18 Ett förtydligande har genomförts så att även inkontinenshjälpmedel beaktas och hanteras vid utskrivning från slutenvården.

2018-08-13 Komplettering av Region Uppsalas kostnadsansvar gällande såromläggningsprodukter vid svår epidermolysis bullosa där vårdansvaret ligger på hudklinikens specialistmottagning. Uppdateringen har föregåtts av en remissrunda till berörda förvaltningar.

2022-03-02 All beskrivning av vem som har kostnadsansvar har tagits bort och ersatts av tydligare ansvarsfördelning avseende planering för att främja samarbetet och öka patientsäkerhet. En särskild riktlinje för kostnadsansvar och tvist i samverkan är under upprättande. Bilaga 4 för förskrivning av inkontinenshjälpmedel har tillkommit. Författningar har justerats samt redaktionella förbättringar.

2023-06-15 Korrigering av otydlig text avseende lindor i Bilaga 1. Orden *för akut/tillfälligt bruk* tas bort då det är ordinationen som avgör behandlingstid.

Bilaga 1 Basförråd

Utrustning som kommunala vårdgivare ska tillhandahålla för legitimerad personal.

Utrustning för undersökning och behandling samt för akut bruk

- Blodtrycksmanschett manuell – enligt vårdprogram
- Blodsockermätare – enligt upphandlat sortiment i Region Uppsala. Liten förpackning teststickor.
- Stetoskop
- Termometer med tillhörande skydd (öron)
- Ficklampa
- Våg efter enhetens behov
- Droppställning för infusionsbehandling för akut/tillfälligt behov
- Sprintsuddar (för hudinfektion) och plåster
- Sprutor för injektion och spolning
- Infusionsaggregat
- Kanyler och PVK för läkemedelsadministration
- Rondskålar engångs
- Munvårdsmaterial för vård i livets slutskede/akut sjukdom
- Kateter nr 12 m glycoblock för akut bruk efter läkares ordination
- Spatlar
- Kortsträckslindor eller lågelastiska lindor, polstringsvadd och tubförband
- Andningsmotstånd (PEP-pipa) för tillfälligt bruk ex efter lunginflammation som vårdats i hemmet, efter bedömning av kommunens fysioterapeut/sjukgymnast
- Saturationsmätare – för specifik träningsituation och beslutsstöd i akuta situationer

Instrument (i första hand engångsmaterial)

- Agraffång
- Förbandssaxar
- Pincetter
- Suturkniv

Sårbehandlingsprodukter och förbandsmaterial

- Sårbehandlingsprodukter enligt sårkortets basutbud (bilaga 2)
- Rena/sterila kompresser, fixeringsmaterial för sårvård
- Omlägnings set
- Rena/sterila handskar
- Fixationsförband för perifera kanyler och infarter (särskild fixation för Picc-line ingår inte)
- Steristrip
- Bomullspinnar rena/sterila

Instrument som kan lånas från primärvården

Otoskop med tillbehör kan för tillfälligt behov lånas från vårdcentralen.

Bilaga 2 Sårkort med rekommenderade sårprodukter i Region Uppsala

[Sårkort med rekommenderade sårprodukter](#)

Bilaga 3 Indikation, beställning och underhåll av nutritions pump, rutin

[Indikation, beställning och underhåll av nutritions pump, rutin](#)

Bilaga 4 Ansvar vid utredning av inkontinens, blås- och tarmdysfunktion och förskrivning av inkontinenshjälpmedel

I Uppsala län är minimum för att förskriva inkontinenshjälpmedel genomgången utbildning i *Inkontinens och stomivård* som ges årligen en vecka i februari i samarbete med Uppsala universitet. Även distriktssköterskeutbildning, kurs 7,5 hp kring blås- och tarmdysfunktion eller motsvarande ger förskrivningsrätt. Att utbildning genomförts ska fastställas innan godkännande i beställarportal.

Ansvarsfördelning vid förskrivning av inkontinenshjälpmedel/urologiskt utgår från om patienten har insatser från kommunal primärvård och avser både ordinärt och särskilt boende. Övriga patienter hanteras via vårdcentral eller specialiserad vård.

Vårdgivaren

Det ska av vårdgivarens ledningssystem framgå hur behovet av sjuksköterskor med förskrivningsrätt tillgodoses i verksamheten.

Läkaren

Ansvarar för utredning, behandling, uppföljning och skriver vid behov remiss till specialist, enligt vårdprogram

Sjuksköterskan med förskrivningsrätt

- Initierar utredning av inkontinens, blås- och tarmdysfunktion
- Behandlar, följer upp och utvärderar resultatet hos patienter med inkontinens, blås- och tarmdysfunktion i samråd med läkare
- Utprovar, förskriver, utvärderar och följer upp förskrivna inkontinenshjälpmedel samt förvissar sig om att de används på rätt sätt på individ- och verksamhetsnivå
- Provar ut i samråd med patient individuellt anpassade inkontinenshjälpmedel
- Upprättar tillsammans med patienten en specifik vårdplan utifrån ordinerad behandling och patientens eventuella behov av insatser
- Informerar i förekommande fall närstående, verksamhetschef samt vård- och omsorgspersonal om nödvändiga insatser utifrån den specifika vårdplanen
- Ansvarar för att utvärdering av ordinerad behandling genomförs